

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
(затверджується рішенням спеціального засідання)
Кафедра історії України, археологія та краєзнавства

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Завідувач кафедри
Острианко А.М.
(підпис) (підписок)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВБ3.5. НАРОДОНАСЕЛЕННЯ ТА ЕТНОГРАФІЯ КРАЇН СВІТУ

(назва факультету / назва спеціальності / назва дисципліни)

Освітня програма 032 Історія та археологія
(назва освітньої програми / для обов'язкових дисциплін)

2020 – 2021 навчальний рік

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри історії України,
археології та краєзнавства

Протокол від. “1” вересня 2020 року № 1

Розробники: Пилипенко В.М., к.і.н., доцент кафедри історії України,
археології та краєзнавства

Мова навчання – українська.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів 3	Галузь знань 03 «Гуманітарні науки» (шифр і назва)	за вибором	
	Напрямок підготовки (шифр і назва)		
Модулів – 1	Спеціальність: 032 Історія та археологія	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		5-й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		10-й	
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 1,6 самостійної роботи студента – 3,3	Освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр	20 год.	
		Практичні, семінарські	
		10 год.	
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
		60 год.	
Індивідуальні завдання:			
		Вид контролю: залік	

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Народонаселення та етнографія народів світу» є:

- розвиток уявлень про головні тенденції розвитку етнологічної науки на сучасному етапі,
- вивчення і засвоєння питань теорії етносу, етногенезу та етнічної історії, сучасної класифікації народів світу,
- традиційних і сучасних форм життєдіяльності етносів різних континентів, особливостей міжетнічної комунікації, етнічної картини світу,
- методів проведення етнологічних досліджень.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Народонаселення та етнографія народів світу» є:

- аналізувати підходи та концепції етногенезу;
- обґрунтовувати власну думку щодо дискусійних проблем сучасної етнології;
- ознайомитися із методикою етнологічних досліджень

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- методи самоосвіти, працювати у колективі та самостійно;
- визначати суперечності, формулювати проблеми та визначати шляхи вирішення;
- основні етапи розвитку етнології як науки;
- головні наукові школи у етнології;
- способи використання методів етнологічних досліджень.

вміти:

- оперувати поняттями з етнології;
- визначати оптимальні методи для проведення досліджень;
- порівнювати класифікації етносів світу;
- орієнтуватися у питаннях походження етносів;
- засвоїти основні поняття у сфері антропогенезу;
- орієнтуватися в сучасній етнографічній проблематиці;
- інтерпретувати наукові проблеми;
- використовувати інтердисциплінарні підходи до вирішення актуальних проблем дослідження;
- визначати джерельну базу дослідження та поповнювати її у залежності від завдань дослідження;
- самостійно шукати нову інформацію щодо поставлених наукових завдань;
- використовувати нові знання для рішення певних практичних проблем.

Очікувані результати навчання:

Магістр повинен уміти:

Характеризувати особливості становлення та розвитку етнології як науки;

Визначати внесок різних шкіл етнології у розвиток науки;

Знати теорії етногенезу;

Знати основні класифікації етносів;

вміти шукати та опрацьовувати інформацію щодо предмету, у тому числі іноземною мовою;

знати основні методи етнографічних досліджень;

2. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Історія етнології.

Тема 1. *Вступ до курсу.*

Предмет, мета і завдання курсу «Народонаселення та етнографія народів світу». Понятійний апарат курсу. Джерела етнографії. Основні методи дослідження. Етнографічна експедиція. Збір та обробка матеріалу.

Тема 2. *Становлення етнології як науки.*

Зародження науки: накопичення відомостей про етнічні спільності та культури у державах Стародавнього Сходу, у Стародавній Греції і Римі. Знання про народи в добу середньовіччя і Великих географічних відкриттів. Розвиток етнографії у XIX ст. Еволюційний напрям в етнографії. Російські еволюціоністи XIX і початку XX ст. Розвиток етнографії (етнології) у Західній Європі і США в XX ст.

Тема 3-5. *Наукові школи у етнології.*

Еволюціонізм, школа дифузіонізму, соціологічна школа, американська школа історичної етнології, структуралізм

Змістовий модуль 2. Теорія етносу

Тема 6-7. *Класифікація народів світу.*

Лінгвістична (мовна) класифікація. Принципи класифікацій мов у мовознавстві: орфологічні системи, генеалогічна система. Ієрархія мов (мовна сім'я – гілка – група – окрема мова – діалект/говірка). Ізольовані мовні спільності (сім'ї) – корейська, японська, баська, албанська.

Господарсько-культурна класифікація. Базовий принцип класифікації: співвідношення економіки (господарства і культури). Соціально-історична класифікація етносів (етнічних спільностей).

Етноконфесійна класифікація. Розуміння релігійної та етноконфесійної групи.

Антропологічна класифікація. Поняття про расу. Основні причини утворення рас. Великі й малі раси. Антропологічні типи. Перехідні й змішані расові типи (групи)

Тема 8. *Етнічні процеси.*

Асиміляція, консолідація, міксація, парціація, фузія і сепарація. Їх особливості та приклади процесів.

Тема 9-10. *Етногенез народів світу.*

Етноси Європи, Азії, Африки, Австралії і Океанії та Америк. Етногенетичні процеси та сучасний стан.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
о		л	п	лаб	інд	с.р.		о	л	п	лаб	інд
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. <u>Історія етнології</u>												
Тема 1. Вступ до курсу.		2				6						
Тема 2. Становлення етнології як науки		2				6						
Тема 3. Наукові школи у етнології		2	2			6						
Тема 4. Наукові школи у етнології		2	2			6						
Тема 5. Наукові школи у етнології		2	2			6						
Разом за змістовим модулем 1		10	6			30						
Змістовий модуль 2. <u>Теорія етносу</u>												
Тема 6. Класифікація народів світу		2				6						
Тема 7. Класифікація народів світу		2				6						
Тема 8 . Етнічні процеси.		2				6						
Тема 9. Етногенез народів світу		2	2			6						
Тема 10 . Етногенез народів світу		2	2			6						
Разом за		10	4			30						

змістовим модулем 2												
Усього годин	90	20	10			60						

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	<i>Етногенез народів світу</i>	2
2.	<i>Етногенез народів світу</i>	2
3.	<i>Наукові школи у етнології</i>	2
4.	<i>Наукові школи у етнології</i>	2
5.	<i>Наукові школи у етнології</i>	2
РАЗОМ		10

10. Методи навчання

Словесні, наочні, практичні, пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемне викладання, частково-пошуковий, дослідницький, методи оволодіння новими знаннями, формування вмінь і навичок, перевірки та оцінювання знань, умінь і навичок; методи усного викладу знань, закріплення навчального матеріалу, самостійної роботи студентів з осмислення й засвоєння нового матеріалу роботи із застосування знань на практиці та вироблення вмінь і навичок, перевірки та оцінювання знань, умінь і навичок.

11. Методи контролю

Система оцінювання знань, вмінь та навичок студентів передбачає виставлення оцінок за усіма формами проведення занять.

Перевірка та оцінювання знань студентів може проводитися у наступних формах:

- 1) оцінювання роботи студентів під час практичних занять;
- 2) проведення проміжного тестового контролю.

Оцінка зі змістовного модулю складається з поточної оцінки, яку студент отримує під час практичних занять, оцінки за проміжний тестовий контроль та оцінки за індивідуальну роботу.

Загальна оцінка з дисципліни (модулю) визначається як сукупність балів, що студент отримує за змістовні модулі та модульний контроль.

Порядок поточного оцінювання знань студентів

Поточне оцінювання здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовки студентів до встановлених завдань. Зокрема, поточному контролю підлягають:

- 1) активність та результативність роботи студента протягом семестру у вивченні програмного матеріалу дисципліни; відвідування занять;
- 2) виконання індивідуального завдання;

- 3) виконання проміжного тестового завдання зі змістовного модулю.

Контроль систематичності виконання самостійної роботи та активності на практичних заняттях.

Оцінювання здійснюється за наступними критеріями:

- 1) ступінь засвоєння матеріалу дисципліни;
- 2) ознайомлення з основною та додатковою літературою;
- 3) логіка, стиль виклад матеріалу в письмових роботах та усному виступі, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки;
- 4) якість, самостійність та своєчасність виконання необхідних завдань.

Проміжний тестовий контроль зі змістовних модулів

Проміжний тестовий контроль знань студентів здійснюється шляхом проведення тестування з основних навчальних елементів змістовних модулів. Тестування проводиться на останньому практичному занятті з кожного змістовного модулю.

Загальна модульно-рейтингова оцінка складається із суми показників успішності (оцінок) за різні види контролю, що передбачені змістовним модулем. Підсумковим контролем є екзамен.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота					Сума
Змістовий модуль №1			Змістовий модуль № 2		
Т 3	Т 4	Т 5	Т 9	Т 10	
20	20	20	20	20	100

T1, T2 ... T7 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
83-89	B	добре	
75-83	C		
68-74	D	задовільно	
60-67	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

0-34	Ф	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
------	---	---	---

13. Методичне забезпечення

1. Навчальна програма дисципліни.
2. Робоча навчальна програма дисципліни.
3. Плани лекційних та семінарських занять.
4. Навчальні-наочні посібники, технічні засоби навчання тощо.
5. Конспект лекцій з дисципліни.
6. Комплекс контрольних робіт (ККР) для визначення залишкових знань з дисципліни, завдань для обов'язкових контрольних робіт.
7. Інструктивно-методичні матеріали до семінарських занять.
8. Контрольні завдання до семінарських занять, завдання для заліку.
9. Методичні рекомендації та розробки викладача.
10. Методичні матеріали, що забезпечують самостійну роботу студентів.
11. Інші матеріали.

14. Рекомендована література

Базова

- Бромлей Ю.В.* Очерки теории этноса. – М., 1983.
- Зеленин Д. К.* Восточнославянская этнография. – М., 1991.
- Итс Р.Ф.* Введение в этнографию: Учебное пособие для гуманитарных спец. вузов. – Ленинград, 1991 (електронна версія – http://www.ethnology.ru/doc/its01/its01_tit.htm).
- Культура и быт народов зарубежной Европы.* Этногр. исследования / Отв. ред. С. А. Токарев. – М., 1967.
- Лурье С.В.* Историческая этнология: Учеб. пособие для вузов. – М., 1998.
- Надольська В. В.* Загальна етнологія: понятійно-термінологічний апарат. – Луцьк, 1999.
- Хоптяр Ю. А.* Етнологія: Навчальний посібник. – Кам'янець-Подільський: Медобори-2006, 2008.
- Хрисанфонова Е. Н., Перевозчиков И. В.* Антропология. – М., 1991. (будь-яке видання)

Допоміжна

- Алексеенко А. Е.* Кеты. Историко-этнографические очерки. – М., 1967.
- Армяне.* – М., 1991.
- Арутюнов С.* В краю гор, садов и виноградников / Арутюнов С., Кобычев В. – М., 1989
- Березницкий С. В.* Мифология и верования орочей. – М., 1999.
- Берндт Р. М.* Мир первых австралийцев / Р. М. Берндт, К. Х. Берндт. – М., 1981
- Бируни Абу Рейхан* Индия. Репринтное воспроизведение текста издания 1963 г. – М., 1995.
- Білоруська етнологія.* Спецвипуск // НТЕ. – 2009. - №6.

- Богораз-Тан В.* Материальная культура чукчей – М: Наука, 1991
- Брюсов В.* Летопись исторических судеб армянского народа. – 1989
- Бузин В. С.* Этнография русских. – СПб., 2007
- Воляк Е.* Архипелаг мореплавателей. – М., 1978.
- Габорио М.* Непал и его жители. – М., 1985.
- Гаудио А.* Цивилизации Сахары. – М., 1985.
- Гафуров Б.* История и культура народов Средней Азии (древность и средние века) / Б.Гафуров, Б. Литвинский. – М., 1976.
- Гемуев И. Н.* Религия народа Манси / И. Н. Гемуев, А. М. Сагалаев. – М., 1986.
- Дэвидсон Б.* Африканцы. Введение в историю культуры. – М., 1975.
- Европа на рубеже третьего тысячелетия: народы и государства.* – М., 2000.
- Жук П.* Етнополітична карта світу ХХІ століття: Методичний і предметний коментарі. – Тернопіль: Мандрівець, 2000.
- Збавитель Д.* Одно жаркое индийское лето. – М., 1986.
- Иванова Ю. В.* Албанцы и их соседи. – М., 2006.
- Ионова Ю. В.* Обряды, обычаи и их социальные функции в Корее, сер. ХІХ – нач. ХХ вв. – М., 1982.
- История и культура ульчей в ХVІІ-ХХ вв.* – М., 1994
- Керам К. Р.* Первый американец. Загадка индейцев доколумбовой эпохи / Пер. С нем / К. Р. Керам. – М., 1979.
- Кирей Н.И.* Этнография народов Африки. – Краснодар, 1983.
- Козодой Р.* Еврейские праздники. – М., 1993.
- Кондукторова Т.С.* Антропология древнего населения Украины. – М., 1972.
- Коренное население Северной Америки в современном мире.* – М., 1990.
- Корочанцев В.А.* Африка под покровом обычая. – М., 1978.
- 40
- Косарев В. Д.* Языки и этнография "Крыши мира" / Ч. М. Таксами, В. Д. Косарев. – М., 2005.
- Крюков М. В.* Древние китайцы: проблемы этногенеза / М. В. Крюков, М. В. Софронов, Н. Н. Чебоксаров и Институт этнографии им. Н. Н. Миклухо-Маклая АН СССР. – М., 1978.
- Кто вы, айны?* – М., 1990.
- Кудрявцев М. К.* Кастовая система в Индии. – М., 1992.
- Леви-Стросс К.* Печальные тропики. – М., 1994.
- Литовська етнологія.* Спецвипуск // НТЕ. – 2011. - №3.
- Лобжанидзе А. А.* Этнография и география религий / А. А. Лобжанидзе, С. А. Горохов, Д. В. Заяц. – М., 2005. – С. 55-79.
- Морган Л. Г.* Дома и домашняя жизнь американских туземцев. – М., 1934.
- Моррис Г.* Библейские основания современной науки. – СПб., 1995.
- На земле сингалов и тамилор* / Перевод с : англ. - М.: Наука, 1992.
- Народы Восточной Азии.* – М.; Ленинград, 1965.
- Народы Юго-Восточной Азии.* – М., 1966.
- От Аляски до Огненной земли.* История и этнография стран Америки. – М., 1967.

- Роуз Ф.* Аборигены Австралии. – М., 1989.
- Сибирь: древние этносы и их культуры /* Отв. ред. Л. Р. Павлинская. – СПб., 1996.
- Символика культов и ритуалов народов зарубежной Азии. – М., 1980
- Снесарев А. Е.* Этнографическая Индия. – М., 1988.
- Страны и народы мира. В 20-ти томах. – М., 1981.
- Сяотун Фей* Китайская деревня глазами этнографа. – М., 1989.
- Тер-Саркисян А.* Армяне. История и этнокультурная традиция / А. Тер-Саркисян. – М., 1998.
- Турецька* фольклористика. Спецвыпуск // НТЕ. – 2010. - №5.
- Тюркские народы* Восточной Сибири / Ред. Д. Функ, Н. Алексеев. – М., 2008
- Улич Г.* Бали – остров живых богов. – М., 1990.
- Федоров Я. А.* Историческая этнография Северного Кавказа. – М., 1983.
- Федорова Е. Г.* Историко-этнографические очерки материальной культуры манси/ Е. Г Федорова. – СПб., 1994.
- Фей Сяотун.* Китайская деревня глазами этнографа. – М., 1989.
- Французька* етнологія. Спецвыпуск // НТЕ. – 2006. - №6.
- Хорватська* етнологія. Спецвыпуск // НТЕ. – 2011. - №5.
- Чвырь Л. А.* Уйгуры Восточного Туркестана. – М., 1990.
- Чебоксаров Н.Н., Чебоксарова И.А.* Народы, расы, культуры. – М., 1971
- Этническая история Африки.* Доколониальный период. – М., 1977.
- Этнические процессы* в странах Центральной и Юго-Восточной Европы. – М., 1988.
- Этнические процессы* и состав населения в странах Передней Азии. – М., 1963.
- Этногенез и этническая история* народов Южной Азии. – М., 1994.
- Этнография восточных славян.* Очерки традиционной культуры. – М., 1987.
- Этнография: Учебник для вузов.* – М., 1982.